

I. INLEIDING

I.1 Aanleiding en doel

Op 11 september 2017 heeft de gemeenteraad van Zwolle de 'beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht' vastgesteld. De Welstandsnota is daarbij gewijzigd zodat een toetsingskader voor de beoordeling van aanvragen om omgevingsvergunning juridisch werd geregeld. Daarmee werden meer mogelijkheden geboden voor zonnepanelen/-collectoren op daken van panden die niet zijn aangewezen als monument binnen het beschermd stadsgezicht. Voor aangewezen monumenten is in 2017 separaat beleid vastgesteld in de 'handreiking aanpassing historische daken'. Hiermee werden de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen op monumenten onder voorwaarden inzichtelijk gemaakt.

Tijdens de Begrotingsraad van 11 november 2022 is motie M-26 'Een duurzaam beschermd stadsgezicht' aangenomen. De motie roept het college op:

- Zo spoedig mogelijk te komen met een voorstel om zowel de Welstandsnota als de Beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht te herzien;
- Hierbij, op basis van een zonneladder voor beschermd stadsgezicht, specifieke verduurzamingscriteria op te stellen, zodat getoetst kan worden welke verduurzamende maatregelen getroffen kunnen worden voor inwoners in het beschermd stadsgezicht;
- Dit voorstel voor te leggen aan de raad.

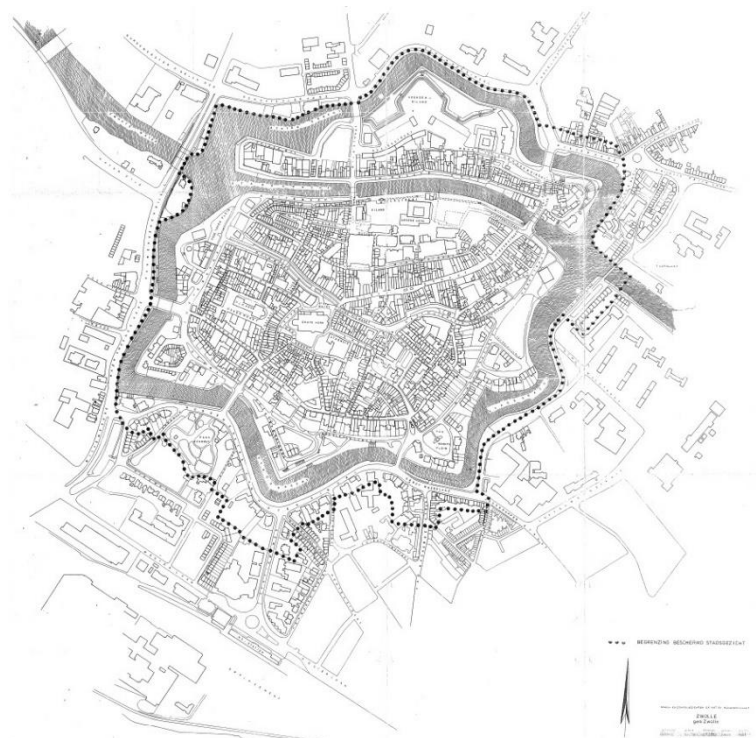
De gemeenteraad wil graag een meer gedifferentieerde aanpak voor het toestaan van het plaatsen van zonnepanelen en het verduurzamen van gemeentelijke monumenten zodat Zwollenaren in het beschermd stadsgezicht in grotere mate kunnen bijdragen aan de klimaatopgave. De meegegeven kaders zijn dat er niet meer uitsluitend getoetst zou moeten worden op zichtbaarheid vanaf 'publieke gebouwen' en dat zonnepanelen in zekere mate zichtbaar zouden mogen zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied.

Deze geactualiseerde 'beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht en monumenten Zwolle' is de uitwerking van deze motie.

I.2 Duurzame schoonheid dakenlandschap

De gehele Zwolse binnenstad en enkele delen buiten de stadsgracht, met name de zuidelijke singelbebouwing, is aangewezen als een van rijkswege beschermd stadsgezicht. Het gebied herbergt een veelheid aan architectuurstijlen uit verschillende perioden. Toch is er een sterke samenhang door overeenkomsten in situering, typologie, maatvoering, dakbedekking en materiaal- en kleurgebruik van de bebouwing. Historische dakpannen vormen een wezenlijk en zichtbaar onderdeel van het karakter van de historische gebouwen en daarmee van de stad. Hun ouderdom, type, kleur, textuur en uitstraling met vaak geringe glans zijn daarbij kenmerkend.

De karakteristieke uitstraling van de binnenstad heeft een grote aantrekkingskracht op bezoekers en bewoners en heeft naast de historische waarde een belangrijke economische waarde. Het belang van het historisch karakter van Zwolle is in rapportages zoals *Atlas voor gemeenten* en door bewoners en ondernemers bevestigd.

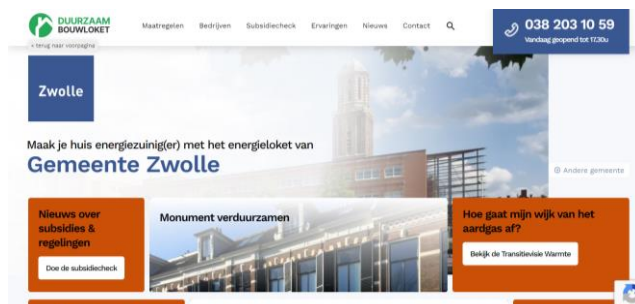

Begrenzing beschermd stadsgezicht

Vanwege het beschermd stadsgezicht gelden specifieke regels die niet zijn gericht op het 'bevriezen' van de stad maar op zorgvuldige antwoorden op hedendaagse vragen. Het toepassen van zonnepanelen/-collectoren op daken is zo'n vraag.

I.3 Duurzaamheidsmaatregelen

Het toepassen van zonnepanelen/-collectoren is niet de enige oplossing om duurzamer te leven. Iedereen kan aan de slag om slim energie te besparen. Het toepassen van Ledverlichting, de Cv-ketel op 60 graden zetten, het verbeteren van naad- en kierdichting en isoleren zijn daarvan voorbeelden. Duurzamer leven kan ook betekenen dat er op inductie wordt gekookt, dat een verwarmingssysteem geschikt wordt gemaakt om te verwarmen met lage temperatuur, dat minder of juist tweedehands spullen worden gekocht en dat gereedschap in de buurt wordt gedeeld. In een circulaire economie worden zelfs grondstoffen optimaal ingezet en hergebruiken in alle schakels van de productieketen: van de winning van grondstoffen tot consumptie. Zonnepanelen en zonnecollectoren zijn dus een schakel in een keten van maatregelen.

Het duurzaam bouwloket biedt hulp bij vragen over duurzaam (ver)bouwen, energiebesparing en energie opwekken. Voor monumenten in Zwolle bestaat zelfs een eigen pagina. Op www.degroenemenukaart.nl/nl/zwolle staan vele verduurzamingsmaatregelen die kunnen worden genomen in monumenten en beschermd stadsgezichten.

Het gebruik van duurzame energiebronnen past goed binnen het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid. Het toepassen van zonnepanelen/-collectoren op daken kan ook gevolgen hebben voor de historische waarden van de binnenstad. Met name voor de beeldkwaliteit van het historisch dakenlandschap en de beleving van de stad waar gemeente en partners flink investeren in het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Energieduurzaamheidsmaatregelen zijn daarom werkelijk toekomstbestendig als ze passen binnen deze historische waarden van het beschermd stadsgezicht.

I.4 Leeswijzer

In hoofdstuk II. ANALYSE wordt beschreven:

- wat al is toegestaan zonder vergunning (par. II.1);
- wat de huidige regelgeving 'beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht' uit 2017 inhoudt (par. II.2);
- wat de huidige 'handreiking aanpassing historische daken' uit 2017, met mogelijkheden voor monumenten, inhoudt (par. II.3);
- wat de zoninstralingpotentie voor de daken in het beschermd stadsgezicht is (par. II.4);
- welke mogelijkheden er zijn vanuit de landelijke Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) (par. II.5);
- hoe andere gemeenten omgaan met zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht. (par. II.6);

In hoofdstuk III. ZONNEPANELEN IN HET BESCHERMD STADSGEZICHT EN OP MONUMENTEN IN ZWOLLE wordt beschreven:

- welke beleidskeuze wordt gemaakt (par. III.1);
- wat de nieuwe welstandscriteria voor zonnepanelen/-collectoren in het beschermd stadsgezicht zijn (par. III.2);
- wat de nieuwe welstandscriteria voor zonnepanelen/-collectoren op monumenten zijn (par. III.3);

II. ANALYSE

II.1 Wat mag er zonder vergunning?

Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor¹) zijn er mogelijkheden om binnen het rijks beschermd stadsgezicht vergunningvrij collectoren voor warmteopwekking of panelen voor elektriciteitsopwekking op een dak te plaatsen. Ook voor monumenten zijn er mogelijkheden Dit is mogelijk onder de volgende voorwaarden:

Algemeen:

- op een schuin dak binnen het dakvlak, in of direct op het dakvlak en met hellingshoek gelijk aan hellingshoek dakvlak;
- op een plat dak indien de afstand tot de zijkanten van het dak ten minste gelijk aan de hoogte van de collector of paneel en
- indien de collector of het paneel niet één geheel vormt met de installatie voor het opslaan van het water of het omzetten van de opgewekte elektriciteit: die installatie aan de binnenzijde van een bouwwerk is geplaatst.

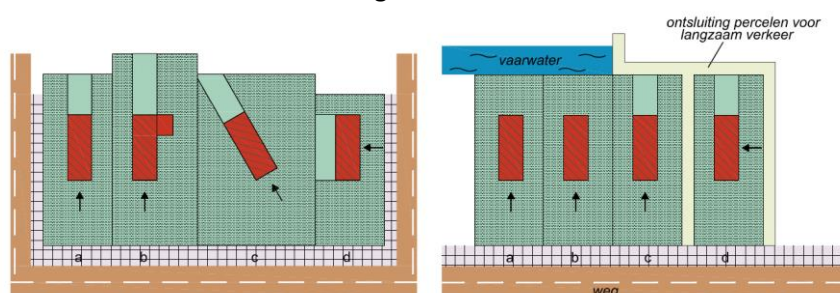
Beschermd stadsgezicht:

- op de achtergevel of het achterdakvlak van panden die niet zijn aangewezen als monument, mits die gevel of dat dakvlak niet naar openbaar toegankelijk gebied is gekeerd.
- op een bouwwerk op het erf aan de achterkant van een hoofdgebouw, mits dat erf niet ook deel uitmaakt van het erf aan de zijkant van dat gebouw en niet naar openbaar toegankelijk gebied is gekeerd;

Voor monumenten in het beschermd stadsgezicht geldt daarenboven²

- in, aan of op een onderdeel van het monument dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft of;
- bij een monument.

Aan de voorzijde en aan de zijkant en in bepaalde gevallen aan de achterzijde van gebouwen in het beschermd stadsgezicht is het dus niet mogelijk om vergunningvrij zonnepanelen te plaatsen. In geval van monumenten is veelal een vergunning nodig. De vergunningaanvragen voor het plaatsen van deze zonnepanelen/-collectoren worden ter advisering voorgelegd aan de welstands-/monumentencommissie van de gemeente Zwolle.

Bouwen in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten

- bouwwerk;
- entree bouwwerk;
- Wabo-activiteit bouwen niet-vergunningvrij;
- Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij.

bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

¹ Hoofdstuk II, art. 2, lid 6 en Hoofdstuk V, art. 4a, lid 2 Besluit omgevingsrecht

² Hoofdstuk V, art. 4a, lid 1 Besluit omgevingsrecht

II.2 Huidige regelgeving 'beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht' (2017)

In het bestaande beleid voor het beschermd stadsgezicht is de (on)zichtbaarheid van de zonnepanelen/-collectoren en het niet aantasten van het materiële historisch dakenlandschap een belangrijk uitgangspunt. De meeste kansen werden gevonden op platte daken.

Gasthuisplein: platte daken met zonnepanelen

Op zijdakvlakken zijn er mogelijkheden voor zover niet zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied en niet zichtbaar vanaf een viertal 'publieke gebouwen', te weten de Peperbus, de uitbreiding van Museum de Fundatie, het Stadhuis en de Sassenpoort.

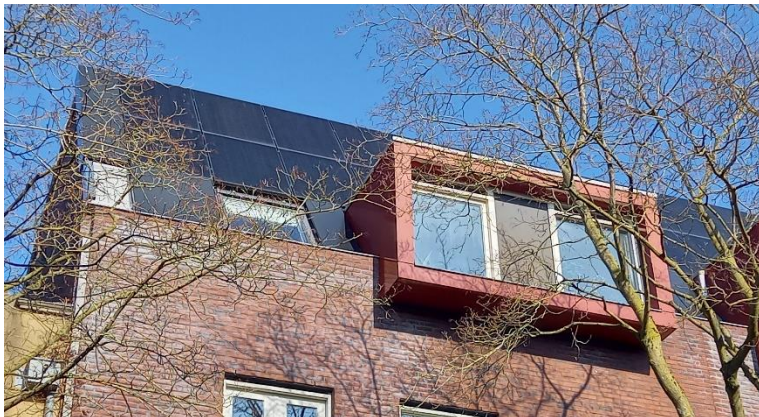

Zicht vanaf de Sassenpoort

Op voordakvlakken zijn er vanwege de zichtbaarheid en de vaak beperkt beschikbare ruimte mogelijkheden op daken van 'jongere' bebouwing (gebouwd vanaf 1975), die in mindere mate materiële historische waarde hebben. Daar zijn oplossingen mogelijk op een geïntegreerde wijze. Een voorbeeld daarvan is te vinden aan Aplein 1A - 7.

Beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht en monumenten Zwolle

Zwolle

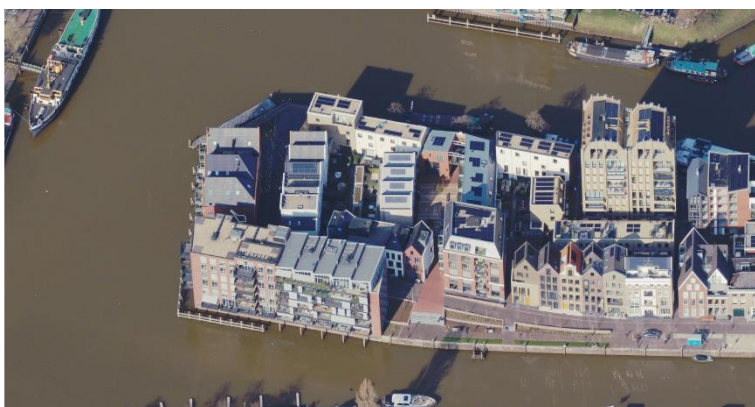

Aplein 1A-7 geïntegreerde oplossing

Voordakvlakken bieden regelmatig geen of nauwelijks mogelijkheden voor zonnepanelen

Bij nieuwbouw zijn er mogelijkheden om op een kwalitatief hoogwaardige architectonisch geïntegreerde wijze zonnepanelen/-collectoren toe te passen.

Nog niet alle kansen worden van meet af aan benut of toegepast (situatie maart 2022)

De huidige regelgeving voor het beschermd stadsgezicht ziet er inhoudelijk als volgt uit:

II.2.1 Platte daken

Op platte daken worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien:

- de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied;
- de panelen/-collectoren een maximale hellingshoek hebben van 20 graden;
- de afstand tot de dakrand groter of gelijk is aan twee maal de hoogte van het hoogste paneel/collector, echter minimaal 1 meter vanaf de dakrand;
- de kleur van de panelen/-collectoren aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking. Over het algemeen zal dit een zwarte kleur zijn.

II.2.2 Zijdakvlakken (dwarskappen)

Op zijdakvlakken van dwarskappen (kapvorm die loodrecht (dwars) op de openbare weg staat) worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien:

- de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied;
- de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf de volgende 'publieke gebouwen':
 - o de Peperbus (Ossenmarkt 42), gezien vanuit de beveiligingsconstructie op de eerste omloop;
 - o Museum de Fundatie (Blijmarkt 20), gezien vanuit de ramen van de uitbreiding 'de wolk';
 - o het Stadhuis (Grote Kerkplein 15), gezien vanuit alle ruimtes;
 - o de Sassenpoort (Sassenstraat 53), gezien vanuit alle binnenruimtes.
- de hellingshoek van de panelen/-collectoren is gelijk aan de dakhelling;
- de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok minimaal 4 pannen bedraagt;
- de historische kapconstructie gerespecteerd wordt en de onderliggende pannen niet worden verwijderd. Dit is niet verplicht voor 'jongere' bebouwing, gebouwd vanaf 1975;
- de panelen/-collectoren in een eenduidig en regelmatig patroon worden aangebracht;
- de kleur van de panelen/-collectoren aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking, bijvoorbeeld zwart of rood.

II.2.3 Voordakvlakken (langskappen)

Een voordakvlak (kapvorm die evenwijdig aan de openbare weg staat) is veelal zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied. Het aanbrengen van reguliere zonnepanelen/-collectoren is niet toegestaan. Elektriciteitsopwekkende voorzieningen zijn alleen mogelijk indien:

- deze worden geplaatst op 'jongere' bebouwing, gebouwd vanaf 1975;
- deze zijn geïntegreerd in het dakvlak, bijvoorbeeld gebakken matte zonedakpannen met passende kleurstelling;
- deze aansluiten bij vorm, kleur, textuur en uitstraling van dakpannen;
- deze in een eenduidig en regelmatig patroon worden aangebracht;
- deze geen onevenredige afbreuk doen aan de ter plaatse aanwezige cultuurhistorische waarden, de context van de straat en de belendende bebouwing (ensemble).

II.2.4 Nieuwbouw

Bij nieuwbouw worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien:

- de zonnepanelen/-collectoren op een architectonisch geïntegreerde wijze worden toegepast in het nieuwbouwplan;
- rekening wordt gehouden met de ter plaatse aanwezige cultuurhistorische waarden, de context van de straat en de belendende bebouwing (ensemble);
- rekening wordt gehouden met een passende ritmiek, positionering en kleur;

II.3 Monumenten: huidige regelgeving 'handreiking aanpassing historische daken' (2017)

De 'handreiking aanpassing historische daken' bevat richtlijnen die dienen als toetsingskader. Als een aanvrager om vergunning voldoet aan de richtlijnen zoals aangegeven in de handreiking dan kan in het algemeen snel en positief worden geadviseerd en besloten. Als een eigenaar een andere oplossing voor ogen heeft dan welke in de handreiking staan opgenomen, dan wordt deze niet bij voorbaat afgewezen maar aan de hand van het algemeen kader en de monumentale waarden beoordeeld. De handreiking biedt dus richtlijnen over mogelijke aanpassingen maar sluit andere oplossingen niet uit.

Ten aanzien van zonnepanelen op monumenten geldt dat deze op platte daken onder voorwaarden zijn toegestaan. Voor hellende daken geldt dat de panelen vanaf openbaar toegankelijk gebied niet zichtbaar mogen zijn en het (historische) dak met constructie en pannen niet wordt aangetast. De omgevingsvergunning wordt geweigerd als hierbij de cultuurhistorische waarden onevenredig worden aangetast.

+ Op een plat dak, contouren gebouw worden niet aangetast. Niet zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied, ruime afstand tot de dakrand.

Eén van de eerste daken met zonnepanelen op een monument in Zwolle

De huidige regelgeving in vier categorieën voor monumenten ziet er inhoudelijk als volgt uit:

Algemeen:

- Zonnepanelen/-collectoren zijn niet toegestaan op of in zeer waardevolle historische daken, zoals kan blijken uit een bouwhistorisch rapport. Dit zijn bijvoorbeeld bijzondere dakvormen zoals ronde, veelhoekige, spitse, bolle en holle daken en/of bijzondere dakbedekking zoals lei, riet, zeldzame dakpannen, koper, een bijzonder dakpatroon, inclusief de onderliggende dakconstructie.
- De dakpannen worden niet verwijderd en de historische kapconstructie wordt gerespecteerd. Indien sprake is van daken met een "indifferente" waardering, zoals blijkt uit een bouwhistorisch rapport, kan worden gezocht naar een oplossing op maat.

Situering:

- De panelen/-collectoren zijn niet zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied.
- De panelen/-collectoren zijn niet zichtbaar vanaf de volgende 'publieke gebouwen':
 - de Peperbus (Ossenmarkt 42), gezien vanuit de beveiligingsconstructie op de eerste omloop;
 - Museum de Fundatie (Blijmarkt 20), gezien vanuit de ramen van de uitbreiding 'de wolk';
 - het stadhuis (Grote Kerkplein 15), gezien vanuit alle ruimtes;
 - de Sassenpoort (Sassenstraat 53), gezien vanuit alle binnenruimtes.
- De afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok bedraagt minimaal 4 pannen.

Beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht en monumenten Zwolle

Zwolle

Plaatsing en aantal:

- Plat dak: afstand tot de dakrand groter of gelijk aan twee maal de hoogte van het hoogste paneel/collector, echter minimaal 1 meter vanaf de dakrand.
- Plat dak: de panelen/-collectoren hebben een maximale hellingshoek van 20 graden.
- Hellend dak: de hellingshoek van de panelen/-collectoren is gelijk aan de helling van het dakvlak.
- Randapparatuur wordt inpandig aangebracht op een zo min mogelijk schadelijke wijze.

Maatvoering:

- Geen randvoorwaarden.

Vormgeving:

- De panelen/-collectoren worden in een eenduidig en regelmatig patroon aangebracht.

Materiaal en kleur:

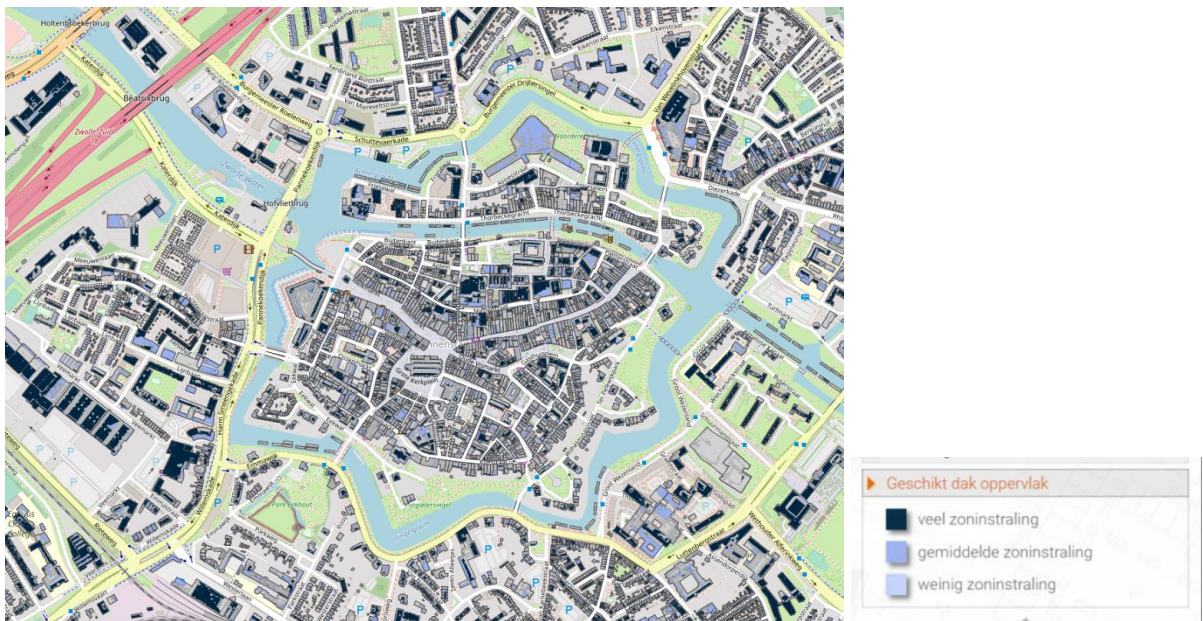
- De kleur van de panelen/-collectoren, de bevestigingsmiddelen en de randafwerking sluit aan bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.

Beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht en monumenten Zwolle

II.4 Zoninstralingpotentie

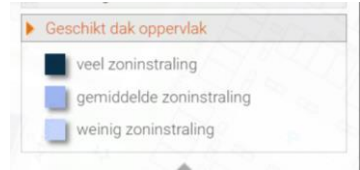
Vanwege dak oriëntatie en beschaduwing heeft minder dan 50% van de 450 panden binnen het beschermd stadsgezicht een dakvlak met veel zoninstraling. Het overig deel heeft een dakvlak met gemiddeld of weinig zoninstraling (zie onderstaande afbeelding uit de zonatlas Zwolle; donkerblauw is veel zoninstraling, blauw is gemiddelde zoninstraling, lichtblauw is weinig zoninstraling).

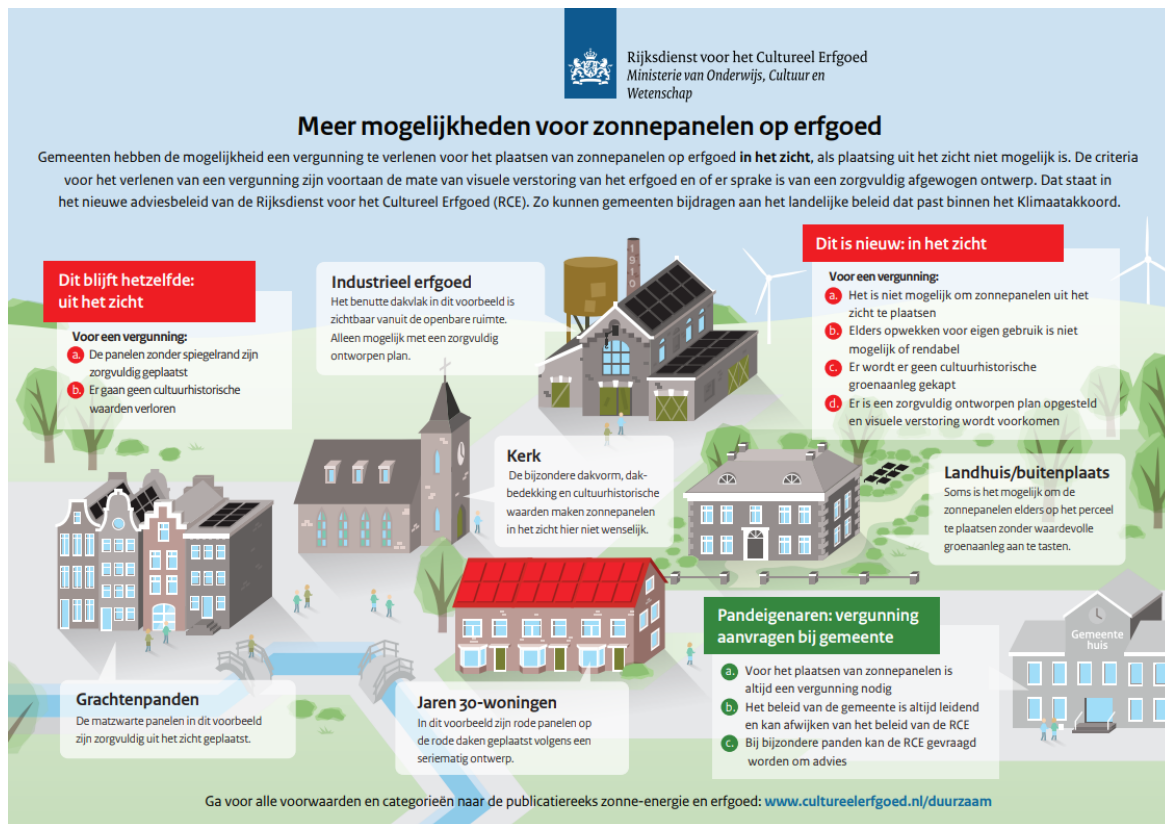

bron: www.zonatlas.nl

Uitsnede zonatlas: zoninstraling op dakvlakken

Infographic Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Bij de ingrepen die nodig zijn voor verduurzaming, is het altijd zoeken naar een balans tussen de ingrepen en historische waarden zoals het aanzicht en het historische materiaal. Om die afweging goed te kunnen maken, is het belangrijk om naar de totale energetische situatie van een gebouw te kijken. Welke mogelijkheden zijn er om het energieverbruik omlaag te brengen? Welke mogelijkheden zijn er voor energieopwekking op en bij het gebouw? Zijn er mogelijkheden op de gebouwen in de omgeving, bijvoorbeeld via de SCE? Zodoende kan een afweging worden gemaakt welke maatregelen passend zijn.

II.6.1 Vergelijking met andere gemeenten

Het recenter vastgestelde beleid van een aantal 'vergelijkbare' gemeenten met een historische stadskern is onderzocht en vergeleken. Daarbij bleken grote parallellen te bestaan maar ook verschillen op onderdelen. De volgende gemeenten zijn onderzocht: Utrecht, 's-Hertogenbosch, Middelburg, Leiden, Kampen, Amersfoort en Harlingen.

II.6.1.1 Hoofdpijnen vergelijking met andere gemeenten

In alle onderzochte steden is gezocht naar een zorgvuldige afweging tussen de historische en economische waarde van de binnenstad, de zichtbaarheid van zonnepanelen en het creëren van zo veel mogelijk maar verantwoorde kaders voor het plaatsen van zonnepanelen. Een aantal hoofdpijnen, die al grotendeels aansluiten bij het huidige Zwolse beleid, zijn onder meer:

- Zonnepanelen leveren bij historische panden geen onherstelbare fysieke schade op aan het pand.

- Zonnepanelen zijn (grotendeels of geheel) onzichtbaar vanaf openbaar toegankelijke gebieden (straat), zonnepanelen op het voordakvlakken zijn veelal niet toegestaan. Zonnepanelen aan gevels of in voortuinen zijn niet toegestaan.
- Zichtbaarheid bij nieuwbouw als integraal ontworpen onderdeel van het dak of in een “in-dak” systeem.
- Een aaneengesloten vlak gelegd, met een regelmatige rangschikking, voldoende vrijgehouden van de dakranden en hoekkepers en rekening houdend met de totale compositie van het dakvlak.
- De panelen hebben een zoveel mogelijk op de aard en kleur van het dak afgestemde kleur.
- Ook zijn er hardheidsclausules om bijvoorbeeld maatwerkoplossingen toe te staan of mogelijkheden te bieden aan toekomstige innovatieve oplossingen.

II.6.1.2 Verschillen vergelijking met andere gemeenten

Bij de onderzochte gemeenten zijn verschillen zichtbaar over de (on)zichtbaarheid van de zonnepanelen. Veelal is het niet toegestaan om zonnepanelen aan te brengen die zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied (straat). Dit is bijvoorbeeld het geval in Utrecht, Leiden, 's-Hertogenbosch, Middelburg, Harlingen en Amersfoort. Als dat niet mogelijk is, dan is het soms toegestaan om zonnepanelen in het zicht vanaf de openbare weg te plaatsen. Er gelden dan extra regels, bijvoorbeeld over de compositie (in een aaneengesloten vlak gelegd, met regelmatige rangschikking) en kleur. Uitzonderingen zijn de reeds genoemde geïntegreerde ontwerp oplossingen in nieuwbouwprojecten. In Kampen is het mogelijk om zonnepanelen op hellende daken vanaf de achtergevel naar voren geordend worden en beperkt zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte. Als richtlijn wordt een afstand van drie meter aangehouden tot de voorgevel.

Middelburg hanteert een uitzondering op het verbod als het Walchers Adviesteam Ruimtelijke Kwaliteit akkoord is. Randvoorwaarde van deze individuele toetsing is dat de karakteristiek van het stadsgezicht niet onevenredig wordt aangetast en er geen schade ontstaat aan het historisch en ruimtelijk karakter van het beschermd stadsgezicht. Daarbij gelden verschillende uitvoeringsvoorschriften zoals het schakeren van de panelen in een rechthoekig vlak. Harlingen kent een vergelijkbare regeling waarbij de welstandsc commissie moet beoordelen of het deel van de zonnepanelen dat zichtbaar is vanaf het openbare gebied ‘niet storend’ zichtbaar is. Ook Utrecht kent bijvoorbeeld een dergelijke toetsing door een bindend advies door de Commissie Welstand en Monumenten.

Amersfoort kent een uitgebreid en gedifferentieerd beleid waarbij alle daken zijn onderverdeeld in categorieën (monumentale daken, beeldbepalende daken, beeldondersteunende daken, afwijkende daken en platte daken), ieder met een eigen set aan regels.

Onjuiste plaatsing van zonnepanelen

Juiste plaatsing van zonnepanelen

Utrecht

Beleidslijn en welstandscriteria zonnepanelen beschermd stadsgezicht en monumenten Zwolle

Zonnepanelenbeleid binnenstad Zoek een adres

Klik een kaartag

Toelichting
Deze zonnepanelenkaart geeft een indicatie voor de toekomstige mogelijkheden op het gebied van zonne-energie in de binnenstad, op basis van het voorgestelde zonnepanelenbeleid. De kaart is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Desondanks kunnen afwijkingen voorkomen. Voor meer informatie of vragen: de www.amersfoort.nl/buurtzamenleving.

Toelichting mogelijkheden zonnepanelen binnenstad
In de historische binnenstad gelden regels voor de plaatsing van zonnepanelen. Er is daarom een concept zonnepanelenbeleid opgesteld waarop tijdens het participatieproces kan worden gereageerd. De mogelijkheden in dit concept beleid zijn gebaseerd aan de waarden en aan de zichtbaarheid van de daken. Een toelichting vindt u op www.amersfoort.nl/buurtzamenleving.
Op deze kaart zijn de mogelijkheden voor zonnepanelen in de binnenstad op hoofdlijnen weergegeven.

Op de kaart zijn diverse onderdelen zichtbaar (deze verschillende lagen van de kaart kunnen worden in- en uitgeschakeld):
- De waardenkaart, met een weergave van de cultureel-historische waarden van de daken (de monumentaire, beeldbepalende, beeldbepalende, beeldbepalende, afwijkende en plaats daken).
- De zichtbare daken (met een aangegeven in een indicatie gegeven van de delen van de daken die zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte (straatniveau).
- De vergoedingse daken (met een blauwe omranding).

Waardenkaart

- Monumentaire daken
 - Zonnepanelen mogelijk op niet-zichtbare delen van het dak (met vergoeding)
- Beeldbepalende daken
 - Zonnepanelen mogelijk op niet-zichtbare delen van het dak (met vergoeding)
- Beeldbepalende daken
 - Zonnepanelen mogelijk op niet-zichtbare delen van het dak en (toekomstige) mogelijkheden voor zichtbare geïntegreerde producten (met vergoeding)
- Afwijkende daken
 - Zonnepanelen mogelijk op niet-zichtbare delen van het dak en mogelijkheden voor zichtbare geïntegreerde zonnepanelen of producten (met vergoeding)
- Plaats daken
 - Zonnepanelen mogelijk op niet-zichtbare delen van het dak (met vergoeding)

Zichtbaarheid
Indicatie zichtbare delen van de daken:
- Dit zijn daken die zichtbaar zijn vanuit openbaar gebied (straatniveau ooghoogte) of vanuit monumentale binnenruimten (blootkruken e.d.)
- Witte anering op alle categorieën daken

Vergoedingse daken
- Alle overige daken zijn vergoedingplichtig (rijks-registr)

Categorisering Amersfoort

III. ZONNEPANELEN IN HET BESCHERMD STADSGEZICHT EN OP MONUMENTEN IN ZWOLLE

In de geactualiseerde nieuwe regeling is rekening gehouden met hetgeen tijdens de begrotingsraad op 11 november 2022 is aangegeven ten aanzien van dit onderwerp. Dit gaat met name over het loslaten van de niet-zichtbaarheid vanaf de ‘publieke gebouwen’ en over de beperkte zichtbaarheid vanaf openbaar toegankelijk gebied (straat) om de kwaliteiten van het beschermd stadsgezicht hoog te houden.

De nieuwe regeling biedt voor veel eigenaren van panden in de binnenstad meer mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen/-collectoren. Dit levert een extra bijdrage aan duurzame opwek en voor de reductie van energiekosten van eigenaren. De regeling heeft, vanwege de omvang van het dakenlandschap van het binnenstad gebied, voor de totale Zwolse duurzaamheidsopgave echter een beperktere rol.

Een deel van de huidige regeling blijft behouden. Zo blijven voordakvlakken en zijdakvlakken gericht naar openbaar toegankelijk gebied onder voorwaarden mogelijkheden bieden voor ‘jongere’ bebouwing, gebouwd vanaf 1975. Ook blijven de mogelijkheden voor geïntegreerde oplossingen in geval van nieuwbouw.

In onderstaande tabel staan de belangrijkste verruimingen vermeld. Naast deze verruimingen gelden ook de overige voorwaarden zoals onder III.2 en III.3 van deze beleidslijn aangegeven. Voor zonnepanelen/-collectoren op platte daken geldt bijvoorbeeld ook dat de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. Voor zonnepanelen/-collectoren op zijdakvlakken geldt onder meer ook dat de hellingshoek van de panelen/-collectoren gelijk is aan de dakhelling, dat de panelen/-collectoren in een eenduidig geometrisch patroon worden aangebracht en dat de kleur van de panelen/-collectoren, inclusief frame en ondersteuningsconstructies, aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking. De belangrijkste wijzigingen staan hieronder vergeleken:

OUD	NIEUW
<p>Platte daken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - panelen/-collectoren een maximale hellingshoek hebben van 20 graden; - de afstand tot de dakrand groter of gelijk is aan twee maal de hoogte van het hoogste paneel/collector, echter minimaal 1 meter vanaf de dakrand 	<p>Platte daken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - geen verplichte hellingshoek van 20 graden; - geen verplichte afstand tot de dakrand;
<p>Zijdakvlakken (dwarskappen), niet gericht naar openbaar toegankelijk gebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de panelen/-collectoren mogen niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied; 	<p>Zijdakvlakken (dwarskappen), niet gericht naar openbaar toegankelijk gebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de panelen/-collectoren mogen beperkt zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. De panelen/-collectoren worden daarbij vanaf de achtergevel naar voren geordend, waarbij maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar mag zijn.

<p>- de panelen/-collectoren mogen niet zichtbaar zijn vanaf de volgende 'publieke gebouwen':</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Peperbus (Ossenmarkt 42), gezien vanuit de beveiligingsconstructie op de eerste omloop; • Museum de Fundatie (Blijmarkt 20), gezien vanuit de ramen van de uitbreiding 'de wolk'; • het Stadhuis (Grote Kerkplein 15), gezien vanuit alle ruimtes; • de Sassenpoort (Sassenstraat 53), gezien vanuit alle binnenruimtes. <p>- de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok bedraagt minimaal 4 pannen.</p>	<p>- de onzichtbaarheid vanaf de 'publieke gebouwen' vervalt. Daarbij gelden voorwaarden over het leggen in een eenduidig geometrisch (rechthoek/vierkant/strook) en regelmatig patroon en ten aanzien van de kleur die moet aansluiten bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.</p> <p>- de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok bedraagt minimaal 2 pannen.</p>
<p>Afwijken van de criteria is niet mogelijk.</p>	<p>Regeling ten aanzien van afwijken van de criteria. Bijvoorbeeld indien sprake is van een bijzondere situatie of wanneer sprake is van een innovatieve duurzaamheidsoplossing.</p>

III.1 Beleidskeuzes

waardering

De binnenstad herbergt een veelheid aan architectuurstijlen uit verschillende perioden. Toch is er een sterke samenhang door overeenkomsten in situering, typologie, maatvoering, dakbedekking en materiaal- en kleurgebruik van de bebouwing. Historische dakpannen vormen een wezenlijk en zichtbaar onderdeel van het karakter van de historische gebouwen en daarmee van de stad. Hun ouderdom, type, kleur, textuur en uitstraling met vaak geringe glans zijn daarbij kenmerkend.

dynamiek

Het intensieve gebruik van het gebied en de duurzame ambities leggen druk op de bestaande waarden van de daken van de binnenstad.

beleid

- Het niveau van de welstandstoetsing is hoog.
- Het beleid is gericht op het behouden en herstellen van de cultuurhistorische karakteristieken van de ruimtelijke structuur en de bebouwing.
- Het beleid is gericht op het respecteren van de historische kenmerken van de bestaande daken van de bebouwing.
- De specifieke historische kenmerken van de ruimtelijke structuur vormen het uitgangspunt voor aanpassingen.

III.2 Nieuwe welstandscriteria zonnepanelen/-collectoren in het beschermd stadsgezicht

Voor het aanbrengen van zonnepanelen/-collectoren op panden, niet zijnde monumenten, in het beschermd stadsgezicht van Zwolle gelden de volgende criteria:

Vooraf duidelijkheid indien mogelijk, maatwerk in andere gevallen

Met een zonne-energie-installatie kan warmte of elektriciteit worden opgewekt. In het beschermd stadsgezicht is dit toegestaan als de cultuurhistorische waarde van het gebouw of van het gebied er mogelijkheden voor biedt. Zwolle ziet het belang in van het verduurzamen van panden in het beschermd stadsgezicht. Hoewel beperkt ten opzichte van de totale Zwolse opgave, draagt elk steentje bij. Voor de toekomst van onze stad en de planeet en voor acceptabele woonlasten. Tegelijkertijd is het beschermd stadsgezicht een belangrijke economische motor en het visitekaartje Zwolle waarin veel wordt geïnvesteerd om de ruimtelijke kwaliteit hoog en de stad aantrekkelijk te houden. De historische stad wordt door bewoners, bezoekers en ondernemers zeer gewaardeerd. Voor het plaatsen van een zonne-energie-installatie is, behoudens de wettelijke vergunningvrije mogelijkheden, veelal een vergunning nodig.

De regeling is daarbij gericht op het loslaten van de niet-zichtbaarheid van zonnepanelen/-collectoren vanaf de 'publieke gebouwen' (de Peperbus, de uitbreiding van Museum de Fundatie, het Stadhuis en de Sassenpoort) en op beperkte zichtbaarheid vanaf openbaar toegankelijk gebied om de kwaliteiten van het beschermd stadsgezicht hoog te houden.

Bij de toetsing van een dergelijke aanvraag om omgevingsvergunning gelden de volgende criteria. Met deze criteria is vooraf veelal duidelijk wat wel of niet kan. Naast deze algemene criteria is in bepaalde situaties, bijvoorbeeld in geval van toekomstige innovatieve oplossingen, maatwerk mogelijk indien de historische en ruimtelijke karakteristiek van het beschermd stadsgezicht niet onevenredig wordt verstoord.

III.2.1 Platte daken

Op platte daken worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied;
- de kleur van de panelen/-collectoren aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.

III.2.2 Zijdakvlakken (dwarskappen), niet gericht naar openbaar toegankelijk gebied

Op zijdakvlakken van dwarskappen (kapvorm die loodrecht (dwars) op de openbare weg staat) worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de panelen/-collectoren beperkt zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. De panelen/-collectoren worden daarbij vanaf de achtergevel naar voren geordend, waarbij maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar mag zijn. Voor het vaststellen van de zichtbaarheid worden de zichtlijnen bepaald volgens de methode die in bijlage 'wijze van bepalen zichtlijnen' is toegelicht.
- de hellingshoek van de panelen/-collectoren gelijk is aan de dakhelling;
- de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok minimaal 2 pannen bedraagt;
- de historische kapconstructie gerespecteerd wordt en de onderliggende pannen niet worden verwijderd. Dit is niet verplicht voor 'jongere' bebouwing, gebouwd vanaf 1975;
- de panelen/-collectoren in een eenduidig geometrisch (rechthoek/vierkant/strook) en regelmatig patroon zonder opvallende patronen of randen worden aangebracht;
- de kleur van de panelen/-collectoren, inclusief frame en ondersteuningsconstructies, aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.

III.2.3 Voordakvlakken (langskappen), achterdakvlakken gericht naar openbaar toegankelijk gebied en zijdakvlakken (dwarskappen), gericht naar openbaar toegankelijk gebied

Een voordakvlak (kapvorm die evenwijdig aan de openbare weg staat), een achterdakvlak gericht naar openbaar toegankelijk gebied en zijdakvlakken (dwarskappen) gericht naar openbaar toegankelijk gebied zijn veelal zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied. Het aanbrengen van zonnepanelen/-collectoren is niet toegestaan. Elektriciteitsopwekkende voorzieningen zijn alleen mogelijk indien deze worden geplaatst op 'jongere' bebouwing, gebouwd vanaf 1975, en onder de volgende (cumulatieve) voorwaarden:

- als integraal ontworpen en passend onderdeel van het dakvlak;
- aangebracht in een eenduidig en regelmatig patroon zonder opvallende patronen of randen;
- geen onevenredige afbreuk doen aan de ter plaatse aanwezige cultuurhistorische waarden, dak-landschap, de context van de straat en de belendende bebouwing (ensemble).

III.2.4 Nieuwbouw

Bij nieuwbouw worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de zonnepanelen/-collectoren op een volledig architectonisch geïntegreerde wijze worden toegepast in het ontwerp van het dak van een nieuwbouwplan;
- rekening wordt gehouden met de ter plaatse aanwezige cultuurhistorische waarden, de context van de straat en de belendende bebouwing (ensemble);
- rekening wordt gehouden met een passende ritmiek, positionering en kleur;

III.2.5 Afwijken van de criteria

In incidentele gevallen kan van bovenstaande criteria worden afgeweken indien sprake is van een bijzondere situatie waarbij bijvoorbeeld de waarden van het pand of de omgeving beperkt zijn of bijvoorbeeld sprake is van een innovatieve duurzaamheidsoplossing. Hierbij moet sprake zijn van een gemotiveerde maatwerkoplossing die de historische en ruimtelijke karakteristiek van het beschermd stadsgezicht niet onevenredig wordt verstoord en recht doet aan de ruimtelijke kwaliteit van het beschermd stadsgezicht.

III.3 Nieuwe welstandscriteria Monumenten

Voor het aanbrengen van zonnepanelen/-collectoren op monumenten in Zwolle gelden de volgende criteria:

Vooraf duidelijkheid indien mogelijk, maatwerk in andere gevallen

Met een zonne-energie-installatie kan warmte of elektriciteit worden opgewekt. Op monumenten in Zwolle is dit toegestaan als de monumentale waarde van het gebouw of van het gebied er mogelijkheden voor biedt. Zwolle ziet het grote belang in van het verduurzamen van monumenten. Voor de toekomst van onze stad en de planeet en voor acceptabele woonlasten. Hoewel slechts circa 1,2% van de Zwolse panden is aangewezen als beschermd rijks- of gemeentelijk monument ligt ook hier een opgave om te verduurzamen. Enerzijds vanuit de ambities van het Klimaatakkoord, waarin is afgesproken dat ook monumenten een bijdrage zullen leveren aan de energiebesparing en schone energieopwekking. Anderzijds om monumenten ook voor de toekomst leefbaar en qua energielasten betaalbaar te houden.

Monumenten zijn van bijzondere betekenis voor Zwolle. Dit komt bijvoorbeeld door hun ouderdom, zeldzaamheid, bijzondere bouwtechniek of architectuur. Monumenten zijn vaak ankerpunten en gewaardeerde onderdelen van onze leefomgeving. Ze vormen onderdeel van onze Zwolse identiteit. Monumenten verduurzamen is dus zoeken naar balans. De waarde en het uiterlijk van het monument gaan daarbij voor op het maximaliseren van het rendement. En door zorgvuldige duurzaamheidsaanpassingen blijft het monument functioneel voor toekomstig gebruik én behoud het de monumentale waarde. Om een goede afweging te maken moet naar de totale energetische waarde van het monument worden gekeken. Welke mogelijkheden zijn er om het energieverbruik omlaag te brengen en welke mogelijkheden zijn er voor energieopwekking op en nabij het monument. Er is dus altijd sprake van maatwerk en van overleg met monumentenzorg van de gemeente Zwolle.

Bij de toetsing van een aanvraag om omgevingsvergunning door de welstands-/monumentencommissie gelden de volgende criteria. Door deze criteria is vooraf duidelijk wat wel of niet kan. Eén van de voorwaarden is een zorgvuldig afgewogen ontwerp. Naast deze algemene criteria zijn er in maatwerksituaties, bijvoorbeeld in geval van toekomstige innovatieve oplossingen, mogelijkheden indien er geen sprake is van onevenredige (visuele en materiële) aantasting van het monument. Zichtbaarheid is daarbij niet langer het enige criterium. Het gaat om de mate waarin (het beeld van) het monument en zijn omgeving niet ernstig visueel wordt verstoord.

Algemeen:

- Zonnepanelen worden reversibel aangebracht. De dakpannen worden niet verwijderd en de historische kapconstructie wordt gerespecteerd. Indien sprake is van daken met een "indifferente" waardering, zoals blijkt uit een bouwhistorisch rapport, kan worden gezocht naar een oplossing op maat.
- Zonnepanelen/-collectoren zijn veelal niet toegestaan op of in zeer waardevolle historische daken, zoals kan blijken uit een bouwhistorisch rapport. Dit zijn bijvoorbeeld bijzondere dakvormen zoals ronde, veelhoekige, spitse, bolle en holle daken en/of bijzondere dakbedekking zoals lei, riet, zeldzame dakpannen, koper, een bijzonder dakpatroon, inclusief de onderliggende dakconstructie.

III.3.1 Platte daken

Op platte daken worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de panelen/-collectoren niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied;
- de kleur van de panelen/-collectoren aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.

III.3.2 Zijdakvlakken (dwarskappen), niet gericht naar openbaar toegankelijk gebied

Op zijdakvlakken van dwarskappen (kapvorm die loodrecht (dwars) op de openbare weg staat) worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de panelen/-collectoren beperkt zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. De panelen/-collectoren worden daarbij vanaf de achtergevel naar voren geordend, waarbij maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar mag zijn. Voor het vaststellen van de zichtbaarheid worden de zichtlijnen bepaald volgens de methode die in bijlage 'wijze van bepalen zichtlijnen' is toegelicht.
- de hellingshoek van de panelen/-collectoren is gelijk aan de dakhelling;
- de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok minimaal 2 pannen bedraagt;
- de panelen/-collectoren in een eenduidig geometrisch (rechthoek/vierkant/strook) en regelmatig patroon zonder opvallende patronen of randen worden aangebracht;
- de kleur van de panelen/-collectoren, inclusief frame en ondersteuningsconstructies, aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking.

III.3.3 Voordakvlakken (langskappen), achterdakvlakken gericht naar openbaar toegankelijk gebied en zijdakvlakken (dwarskappen), gericht naar openbaar toegankelijk gebied

Deze dakvlakken zijn veelal zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied. Het aanbrengen van zonnepanelen/-collectoren is niet toegestaan.

III.3.4 Bijgebouwen achtererf

Op een monumentaal bijgebouw op het achtererf van een monument worden zonnepanelen/-collectoren toegestaan indien (cumulatief):

- de panelen/-collectoren geplaatst worden op een plat dak;
- de panelen/-collectoren geplaatst worden op een kap indien:
 - o de hellingshoek van de panelen/-collectoren op een kap is gelijk aan de dakhelling;
 - o de afstand tot de dakrand, de hoekkepers en de nok minimaal 1 pan bedraagt;
 - o de panelen/-collectoren in een eenduidig geometrisch (rechthoek/vierkant/strook) en regelmatig patroon zonder opvallende patronen of randen worden aangebracht;
 - o de kleur van de panelen/-collectoren, inclusief frame en ondersteuningsconstructies, aansluit bij de kleur van de onderliggende dakbedekking, tenzij de cultuurhistorische waarden niet onevenredig worden aan getast.

III.3.5 Afwijken van de criteria

In incidentele gevallen kan van bovenstaande criteria worden afgeweken indien sprake is van een bijzondere situatie waarbij bijvoorbeeld de situering mogelijkheden biedt of bijvoorbeeld sprake is van een innovatieve duurzaamheidsoplossing. Hierbij moet sprake zijn van een gemotiveerde maatwerkoplossing die het monument niet onevenredig verstoort en recht doet aan de (ruimtelijke) kwaliteit van het monument.

III.4 Bijlage wijze van bepalen zichtlijnen

*Openbaar toegankelijk gebied*³: weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994, alsmede pleinen, parken, plantsoenen, openbaar vaarwater en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is, met uitzondering van wegen uitsluitend bedoeld voor de ontsluiting van percelen door langzaam verkeer.

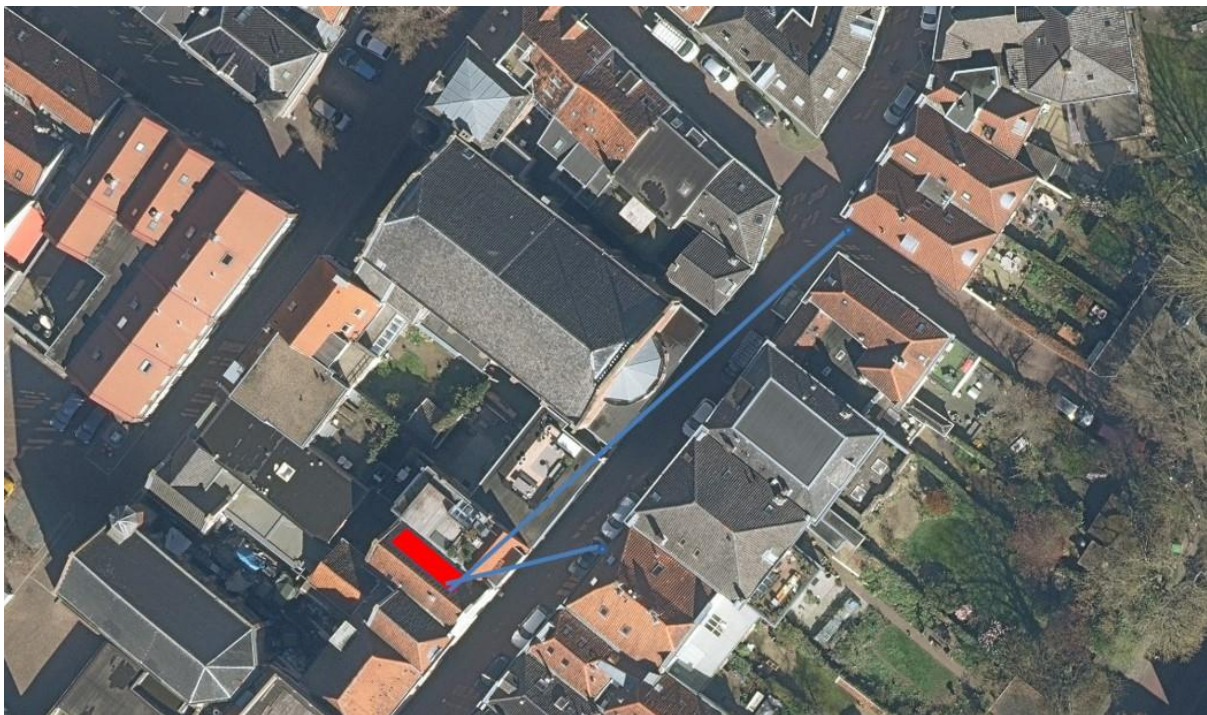
De zichtlijnen worden bepaald (cumulatief):

- in een scherpe hoek vanuit verschillende gezichtspunten ten opzichte van de voorgevel van het tegenoverliggende pand of openbaar toegankelijk gebied;
- gemeten vanaf één meter uit de gevel van het tegenoverliggende pand of openbaar toegankelijk gebied;
- vanuit een hoogte van 1,80 meter;

Indien een gracht aanwezig is, wordt de zichtlijn, onder bovenstaande voorwaarden, bepaald vanaf het pand aan de overzijde van de gracht en/of vanaf een aanwezige brug.

Verbeelding van de bepaling van de zichtlijnen

Ter illustratie een aantal voorbeelden die verbeelden op welke wijze de zichtlijnen worden bepaald.

Vanuit verschillende gezichtspunten wordt beoordeeld of maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar is.

³ Conform Besluit omgevingsrecht

Vanuit verschillende gezichtspunten wordt beoordeeld of maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar is.

Vanuit verschillende gezichtspunten wordt beoordeeld of maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar is.

Vanuit verschillende gezichtspunten vanaf tegenoverliggende gevel(s), openbaar toegankelijk gebied en brug wordt beoordeeld of maximaal een half zonnepaneel/-collector (circa 0,85 m²) zichtbaar is.